

ANNALES
UNIVERSITATIS MARIAE CURIE-SKŁODOWSKA
LUBLIN — POLONIA

VOL. XXVIII, 25

SECTIO C

1973

Institut Biologii UMCS
Zakład Zoologii

Jolanta KARWAŃSKA, Wacław WOJCIECHOWSKI

Uzupełnienia do znajomości mszyc (*Homoptera*, *Aphidodea*)
Lubelszczyzny

Сведения о тлях (*Homoptera*, *Aphidodea*) Люблинского региона

A Contribution to the Knowledge of Aphids (*Homoptera*, *Aphidodea*) of the
Lublin Region

Mimo iż badania nad fauną mszyc Polski rozpoczęły się stosunkowo wcześniej, bo już w pierwszych latach ubiegłego wieku, stopień poznania tej grupy w naszym kraju ciągle jest niezadowolający. Większość gatunków mszyc znana jest w Polsce z pojedynczych stanowisk; jedynie o niektórych z nich, mających istotne znaczenie gospodarcze w rolnictwie, nagromadzono nieco więcej wiadomości.

Rozleglejsze badania faunistyczne, nie ograniczone do gatunków spotykanych na roślinach uprawnych, prowadzone są w zasadzie od końca lat pięćdziesiątych. Zapoczątkował je Szelegiewicz (16) rozległym opracowaniem fauny mszyc okolic Bydgoszczy, a następnie i innych rejonów Polski. Wiele ciekawych wiadomości przyniosły też prace Krzywiec (9) i Huculaka (1, 2, 4). Dzięki wspomnianym pracom w ciągu niecałych 10 lat prawie dwukrotnie wzrosła liczba wykazanych z Polski gatunków mszyc; już opracowany przez Szelegiewicza katalog *Aphidodea* (22) zawiera wiadomości o występowaniu w Polsce 628 form mszyc należących do 595 gatunków.

Badania faunistyczne wspomnianych autorów koncentrowały się przede wszystkim w nizinnej części Polski; szczególnie dobrze zbadana została fauna Niziny Mazowieckiej i Wielkopolsko-Kujawskiej oraz Pojezierza Mazurskiego. Znacznie słabiej zbadana jest południowa część kraju, choć fragmentaryczne dane z tego obszaru wskazują na bogactwo jego fauny.

Lubelszczyzna pod względem fauny mszyc należy do najmniej poznanych rejonów Polski. Wiadomości o mszycach Lubelszczyzny znajdują się prawie wyłącznie w pracach z zakresu ochrony roślin (12, 13, 14, 15) i dotyczą głównie pospolitych, szkodliwych gatunków. Pewne dane zawarte są także na marginesie rozleglejszych opracowań faunistycznych (10, 11, 21). Jediną publikacją poświęconą mszycom Lubelszczyzny była praca J u d e n k i (7) ograniczająca się niestety, jedynie do mszyc znalezionych przez autora w okolicy Puław. W sumie stwierdzono dotąd na Lubelszczyźnie 56 gatunków mszyc; o dalszych 86 gatunkach donoszą prace zooceciologiczne — jednak dane zaczerpnięte z tych prac wymagają potwierdzenia, a przez wielu afidologów uznawane za niepewne bądź też są całkowicie, nie bez racji, pomijane.

Dla częściowego choćby zapełnienia luki w znajomości rozprzestrzenienia mszyc Polski autorzy zdecydowali się na przeprowadzenie badań nad występowaniem tych owadów na Lubelszczyźnie. Badania były prowadzone w latach 1966—1970 przez autorów oraz dyplomantów Zakładu Zoologii UMCS. W ich wyniku zgromadzono 126 gatunków *Aphidoidea*, w tym 48 nowych dla Lubelszczyzny.

Miłym obowiązkiem autorów jest złożenie podziękowań Panu Prof. Dr hab. S. M. Klimaszewskiemu za troskliwą opiekę i cenne wskazówki przy wykonywaniu niniejszej pracy oraz Panu Doc. Dr hab. H. Szelęgiewiczowi za sprawdzenie całości materiałów i oznaczenie trudniejszych gatunków

SYSTEMATYCZNY PRZEGLĄD ZEBRANYCH GATUNKÓW

1. *Adelges laricis* Vall.

Lublin, Ogród Botaniczny, 22 V 1969, na świerku [*Picea excelsa* (Lam.)] — bezskrzydłe dzieworódki.

Gatunek pospolity w południowej części Polski, na pozostałym obszarze występuje głównie w parkach. Nowy dla Lubelszczyzny.

2. *Adelges tardus* (Dreyf.)

Lublin, Ogród Botaniczny, 14 VII 1969, na świerku [*Picea excelsa* (Lam.)] — bezskrzydłe dzieworódki.

Gatunek znany w Polsce z wielu stanowisk. Nowy dla Lubelszczyzny.

3. *Sacchiphantes abietis* (L.)

Lublin, Ogród Botaniczny, 20 VI 1969, na świerku [*Picea excelsa* (Lam.)] — larwy, 9 VII 1969, na świerku (*Picea* sp.) — nimfy.

Gatunek wykazywany prawie z całej Polski. Na Lubelszczyźnie znany z kilku stanowisk.

4. *Phylloxera coccinea* (Heyd.)

Lublin, Ogród Botaniczny, 23 V 1969, bezskrzydłe dzieworódki na spodniej stronie liści dębu (*Quercus robur* L.).

Gatunek w Polsce szeroko rozprzestrzeniony. Na Lubelszczyźnie notowany z Puław (12).

5. *Cinara boernerii* H. R. L.

Lublin, Ogród Botaniczny, 10 X 1969, na modrzewiu (*Larix decidua* Mill.) — uskrzydłone i bezskrzydłe.

Lublin-Elizówka, 26 VIII 1970, na młodych pędach modrzewia małe kolonie bezskrzydłych dzieworódek, odwiedzane przez mrówki.

Gatunek znany w Polsce z wielu stanowisk. Nowy dla Lubelszczyzny.

6. *Cinara pinea* (Mordv.)

Lublin, Ogród Botaniczny, 10 VI 1970, bezskrzydlate dzieworódki na zdrewniałych gałązkach sosny (*Pinus silvestris* L.).

W Polsce znany z wielu regionów. Gatunek nowy dla Lubelszczyzny.

7. *Cinara piceicola* (Cholod.)

Lasy Krasnobrodzkie (pow. Zamość), 18 V 1970, na gałązkach świerku [*Picea excelsa* (Lam.)] pomiędzy szpilkami małe kolonie bezskrzydłych dzieworódek barwy czarnej.

Gatunek jednodomny. Żyje na korze młodych gałązek, latem migruje na korzenie roślin tego samego gatunku. Produkuje dużo spadzi. W Polsce notowany tylko z Sudetów zachodnich i Bieszczadów. Nowy dla Lubelszczyzny.

8. *Cinara pini* (L.)

Lublin, Ogród Botaniczny, 10 VI 1970, na gałązkach sosny (*Pinus* sp.) kolonie bezskrzydłych dzieworódek odwiedzanych przez mrówki.

Gatunek często podawany z wielu regionów Polski. Na Lubelszczyźnie został odnaleziony w Puławach (7).

9. *Schizolachnus pineti* (F.)

Lublin, Ogród Botaniczny, 1 X 1969, na igłach sosny (*Pinus silvestris* L.) pojedyncze uskrzydłone i bezskrzydłe dzieworódki. Mszyce barwy szarobrazowej i czarnej. Lasy Krasnobrodzkie (pow. Zamość), 18 V 1970, na sośnie (*Pinus silvestris* L.) bezskrzydłe dzieworódki.

W Polsce wykazywany z wielu stanowisk. Na Lubelszczyźnie gatunek ten odnalazł J u d e n k o (7) w okolicach Puław.

10. *Eulachnus agilis* (Kalt.)

Lublin, Ogród Botaniczny, 29 V 1969, na sośnie czarnej (*Pinus nigra* Arnold), bezskrzydłe dzieworódki; 1 X 1969, larwy na igłach sosny (*Pinus silvestris* L.)

W Polsce podawany z Pojezierza Mazurskiego, Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej, Niziny Mazowieckiej, Pienin i Tatr. Nowy dla Lubelszczyzny.

11. *Tuberolachnus salignus* (Gmel.)

Uhnin (pow. Parczew), 11 IX 1966, na wierzbie szarej (*Salix cinerea* L.) — bezskrzydłe i larwy. Spiczyn (pow. Lubartów), 4 X 1966, na wierzbie wawrzynkowej (*Salix daphnoides* Vill.). Lublin, Ogród Botaniczny, 7 X 1969, na wierzbie kruchej (*Salix fragilis* L.). Jezioro (pow. Parczew), 5 X 1966, Zemborzyce (pow. Lublin), 9 X 1966, na gałęziach wierzby wawrzynkowej (*Salix daphnoides* Vill.) liczne ko-

lonie bezskrzydłych mszyc, pokryte białym puszkciem. Niemce (pow. Lubartów), 16 X 1966, na korze pnia i gałęzi wierzby purpurowej (*Salix purpurea* L.) liczne kolonie bezskrzydłych. Mszyce ciemne, prawie czarne z regularnie ułożonymi na grzbiecie plamkami pomarańczowo-czerwonymi.

W Polsce gatunek ten notowany był z Pojezierza Mazurskiego, Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej, Niziny Mazowieckiej i Tatr. Na Lubelszczyźnie wykazano go z Puław (7).

12. *Lachnus roboris* (L.)

Puławy, 10 VI 1970, na młodych gałązkach dębu bezszypułkowego (*Quercus sessilis* Ehrh.) kolonie ciemnobrunatnych bezskrzydłych i uskrzydłonych mszyc, odwiedzanych przez mrówki.

Gatunek znany w Polsce z wielu stanowisk; na Lubelszczyźnie podawany był uprzednio z Kazimierza Dolnego i okolic Puław (7).

13. *Stomaphis quercus* (L.)

Konopnica (pow. Lublin), 25 VIII 1970, w lesie, w szczelinach spękanej kory dębu (*Quercus* sp.) pojedyncze bezskrzydłe mszyce barwy szarobrunatnej, odwiedzane przez mrówki.

Na Lubelszczyźnie gatunek ten podawany był z Puław (7), w pozostałej części kraju pospolity.

14. *Eriosoma ulmi* (L.)

Lublin, Ogród Botaniczny, 1 VII 1969, na liściach wiązu polnego (*Ulmus campestris* L.) pojedyncze uskrzydłone dzieworódki. Puławy, 30 V 1970, na liściach wiązu (*Ulmus campestris* L.), larwy barwy jasnobrazowej z żółtawym odcieniem.

Gatunek ten migruje z wiązów na korzenie porzeczek i agrestu. W Polsce znany z wielu stanowisk, również na Lubelszczyźnie.

15. *Prociphilus bumeliae* (Schrk.)

Lublin, Ogród Botaniczny, 10 VI 1970, na jesionie (*Fraxinus excelsior* L.) uskrzydłone i bezskrzydłe.

Gatunek migrujący z żywiciela głównego na korzenie jodły (*Abies alba* Mill.); znajdowany przeważnie na głównej roślinie żywicielskiej. Pospolity na niżu, znacznie rzadszy w południowej Polsce. Na Lubelszczyźnie odnaleziony poprzednio w Puławach (7).

16. *Prociphilus fraxini* (Geoff.)

Lublin, Ogród Botaniczny, 31 V 1969 i 20 VI 1969, na liściach jesionu (*Fraxinus excelsior* L.) bezskrzydłe i larwy pokryte białym puszkciem. Puławy, 20 V 1970, na jesionie (*Fraxinus excelsior* L.) bezskrzydłe i dzieworódki.

Omawiany gatunek ze względu na biologię i rośliny żywicielskie zbliża się do *Prociphilus bumeliae* (Schrk.). Gatunek znany w Polsce z wielu regionów, również z Lubelszczyzny.

17. *Thecabius affinis* (Kalt.)

Lublin, Ogród Botaniczny, 9 VII 1969, na zdeformowanych liściach topoli (*Populus nigra* L.) pojedyncze uskrzydłone dziewodrówki żerujące wzdłuż nerwów.

Gatunek migrujący z różnych topoli (*P. nigra* L., *P. italica* M n c h., rzadziej *P. euamericana* G u i m.) na jaskier (*Ranunculus repens* L.). W Polsce częsty, na Lubelszczyźnie wykazany z okolic Puław (7).

18. *Pemphigus populinigrae* (S c h r k.)

Lublin, Ogród Botaniczny, 9 VII 1969, na topoli czarnej (*Populus nigra* L.), bezskrzydłe i uskrzydłone dzieworódki oraz larwy.

Gatunek znajdujący głównie na *P. nigra* L. w workowatych, czerwono zabarwionych wyrosłach. Migruje z żywiciela głównego na szarotki (*Gnaphalium uliginosum* L. i *G. silvaticum* L.) oraz nicienicę (*Filago arvensis* L.). Na Lubelszczyźnie znany z okolic Puław (7), w pozostałej części Polski podawany z wielu stanowisk.

19. *Pemphigus spirothecae* P a s s.

Lublin, Ogród Botaniczny, 17 VI 1969, na topoli włoskiej (*Populus italica* M n c h.), bezskrzydłe i uskrzydłone dzieworódki.

Gatunek jednodomny, żyje w spiralnie zwiniętych wyrosłach o zabarwieniu czerwonym; w Polsce *P. spirothecae* P a s s. znany jest z wielu stanowisk, na Lubelszczyźnie jego występowanie stwierdzono wcześniej w okolicach Puław (7).

20. *Anoecia corni* (F.)

Lublin, Ogród Botaniczny, 1 X 1969, na liściach derenia (*Cornus sanguinea* L.) liczne uskrzydłone mszyce; 26 VIII 1970, na tawule (*Spiraea* sp.) uskrzydłone dzieworódki; na oliwniku (*Eleagnus angustifolia* L.) i na wierzbie płaczącej (*Salix elegantissima* K o c h), pojedyncze uskrzydłone. Lublin-Abramowice, 1 IX 1970, na liściach bzu (*Syringa vulgaris* L.) i tarninie (*Prunus spinosa* L.), pojedyncze uskrzydłone. Puławy, 14 VIII 1970, na dereniu (*C. sanguinea* L.) liczne uskrzydłone na liściach i czubkach pędów.

Okazy znalezione na oliwniku, wierzbie i tawule występowały tam prawdopodobnie przypadkowo: gatunek ten migruje z żywiciela głównego, którym jest dereń (*C. sanguinea* L.), na korzenie różnych traw (*Graminae*). *A. corni* (F.) na Lubelszczyźnie znany był jedynie z okolic Puław (7), w pozostałej części kraju notowany z wielu stanowisk, prawdopodobnie wszędzie pospolity.

21. *Mindarus abietinus* K o c h.

Lublin, Ogród Botaniczny, 30 V 1969, na młodych pędach jodły (*Abies alba* M i l l.) kolonie nimf i uskrzydłonych dzieworódek.

Gatunek jednodomny. Powoduje skręcanie i usychanie igieł zaatakowanych roślin. W Polsce notowany z wielu stanowisk, z Lubelszczyzny nie był dotąd znany.

22. *Glyphina betulae* (L.)

Puławy, 14 VIII 1970, na brzozie omszonej (*Betula pubescens* E h r h.), bezskrzydłe dzieworódki na młodych pędach, odwiedzane przez mrówki. Mszyce barwy zielonej z brunatnym rysunkiem.

Gatunek jednodomny, znany z całej Polski, na Lubelszczyźnie podawany z okolic Puław (7).

23. *Glyphina schrankiana* Börn.

Lublin, Ogród Botaniczny, 8 VII 1969, na szczytach pędów olszy [*Alnus incana* (L.) Mnch.] kolonie z bezskrzydłymi i nielicznymi uskrzydłonymi mszycami, odwiedzane przez mrówki.

Gatunek jednodomny, w Polsce podawany lokalnie z wielu stanowisk, na Lubelszczyźnie wykazany tylko z okolic Puław (7).

24. *Thelaxes dryophila* (Schrk.)

Tereszyn (pow. Lublin), 12 VII 1970, na końcach młodych pędów i spodniej stronie liści (*Quercus* sp.) bezskrzydłe dzieworódki barwy jasnozielonej.

Gatunek jednodomny, występujący w całej Polsce, na Lubelszczyźnie znany z Puław (7).

25. *Drepanosiphum platanoidis* (Schrk.)

Lublin, Ogród Botaniczny, 10 VI 1970, na spodniej stronie liści klonu ostrolistnego (*Acer platanoides* L.) uskrzydłone i larwy barwy zielonej z ciemnozielonymi poprzecznymi smugami. Puławy, 4 VIII 1970, na klonie (*A. platanoides*).

Gatunek jednodomny, na Lubelszczyźnie podawany z Puław (7), w pozostałej części kraju notowany z wielu stanowisk.

26. *Symydobius oblongus* (Heyd.)

Lublin, Ogród Botaniczny, 1 VII 1969, na brzozie brodawkowatej (*Betula verrucosa* Ehrh.) bezskrzydłe dzieworódki. Aleksandrów (pow. Zamość), 20 V 1970, na brzozie (*Betula* sp.) bezskrzydłe i uskrzydłone dzieworódki. Tereszyn (pow. Lublin), 27 VIII 1970, osobniki bezskrzydłe i uskrzydłone. Znajdowano okazy uskrzydłone barwy ciemnobrązowej z ciemnymi żyłkami na skrzydła i bezskrzydłe barwy podobnej z wyraźnie brunatnymi, poprzecznymi pasami na odwłoku. Mszyce te były odwiedzane przez mrówki.

Gatunek jednodomny, w Polsce odnajdywany w wielu miejscach, na Lubelszczyźnie odnaleziony uprzednio w Puławach (7).

27. *Euceraphis punctipennis* (Zett.)

Lublin, Ogród Botaniczny, 22 V 1969, na szczytach pędów i spodniej stronie liści brzozy (*Betula* sp.) uskrzydłone dzieworódki i larwy.

Gatunek jednodomny, podawany z wielu rejonów Polski, na Lubelszczyźnie znany z Puław (7).

28. *Phyllaphis fagi* (L.)

Lublin, Ogród Botaniczny, 2 VII 1969, na liściach buka (*Fagus silvatica* L.) uskrzydłone dzieworódki zielonej barwy, pokryte obfitym, białym puszkciem. Puławy, 18 V 1970, na buku (*F. silvatica* L.) uskrzydłone i bezskrzydłe szarobłękitnej barwy. Tartaczna Góra (pow. Zamość), 17 V 1970, na buku (*F. silvatica* L.) — uskrzydłone.

Gatunek jednodomny, w Polsce pospolity, na Lubelszczyźnie znany był dotychczas tylko z Puław (3).

29. *Callipterinella calliptera* (Hart.)

Zórawie Bagno (pow. Lubartów), 29 VI 1970, na brzozie (*Betula* sp.), po spodniej stronie nasady blaszki liściowej bezskrzydłe barwy zielononiebieskiej oraz larwy zielonej barwy. Kolonie odwiedzane przez mrówki.

Gatunek jednodomny, w Polsce podawany z wielu stanowisk, z Lubelszczyzny nie był dotąd znany.

30. *Callipterinella tuberculata* (Heyd.)

Lublin, Ogród Botaniczny, 10 X 1969, na szczytach pędów brzozy brodawkowatej (*Betula verrucosa* Ehrh.) bezskrzydłe dzieworódki żółtozielonej barwy z brązowym rysunkiem. Puławy, 14 VIII 1970, na brzozie omszonej (*B. pubescens* Ehrh.) bezskrzydłe i pojedyncze uskrzydłone. Mszyce odwiedzane przez mrówki.

Gatunek jednodomny, występujący na różnych brzozach (*Betula* L.). Na Lubelszczyźnie znany z Puław i okolic (7), w pozostałej części kraju podawany z wielu stanowisk.

31. *Callaphis juglandis* (Goetze)

Kazimierz (pow. Puławy), 2 VII 1969, na górnej powierzchni liścia orzecha włoskiego (*Juglans regia* L.), wzdłuż nerwu głównego uskrzydłone dzieworódki i nimfy barwy żółtozielonej z brązowymi pasami na odwłoku. Puławy, 20 VIII 1970, na tej samej roślinie.

Gatunek jednodomny, notowany jako szkodnik orzecha włoskiego, występuje niemal w całym kraju, na Lubelszczyźnie znany z Lemszczyzny k. Lublina i Puław (7).

32. *Eucallipterus tiliae* (L.)

Lublin-Sławinek, 7 VIII 1969, na spodniej stronie liści lipy drobnolistnej (*Tilia cordata* Mill.) uskrzydłone dzieworódki i larwy. Lublin, Ogród Botaniczny, 9 VII 1969, na lipie drobnolistnej (*T. cordata* Mill.), Puławy, 4 VIII 1970, na lipie (*T. cordata* Mill.).

Gatunek jednodomny, produkujący dużo spadzi i z tego względu mogący mieć znaczenie gospodarcze w rejonach hodowli pszczół. Pospolity w całej Polsce, na Lubelszczyźnie podawany z Puław (7).

33. *Myzocallis carpini* (Koch.)

Lublin, Ogród Botaniczny, 27 V 1969 i 10 VI 1970, na spodniej stronie liści grabu (*Carpinus betulus* L.) larwy uskrzydłone dzieworódki jasnozielonej barwy.

Gatunek jednodomny, w cyklu rozwojowym pozbawiony bezskrzydłych dzieworódek. W Polsce dosyć pospolity, z Lubelszczyzny dotąd nie był podawany.

34. *Myzocallis coryli* (Goetze)

Tereszyn (pow. Lublin), na spodniej stronie liści leszczyny (*Corylus avellana* L.) uskrzydłone dzieworódki i larwy, jasnożółtej i jasnozielonej barwy. Puławy, 20 V 1970, na leszczynie (*C. avellana* L.).

Gatunek podawany lokalnie z wielu rejonów Polski, na Lubelszczyźnie notowany z Puław (7).

35. *Tuberculoides annulatus* (H a r t.)

Lublin, Ogród Botaniczny, 2 VI 1969, Majdan (pow. Lublin), 18 VI 1970. Puławy, 14 VIII 1970. W wyżej podanych stanowiskach uskrzydłone dzieworódki i larwy na spodniej stronie liści dębu szypułkowego (*Quercus robur* L.). Wszystkie mszyce miały barwę niebieskawozieloną.

Gatunek jednodomny, występujący także w żółtej odmianie barwnej. Pospolity w całej Polsce, na Lubelszczyźnie podawany z Puław (7).

36. *Pterocallis alni* (D e G e e r)

Puławy, 27 VI 1970, na spodniej stronie liści olszy zielonej [*Alnus viridis* (C h a i x.) L a m. et D C.] bezskrzydłe i uskrzydłone dzieworódki oraz larwy jasno-żółtozielonej barwy.

Gatunek jednodomny, lokalnie podawany z wielu regionów naszego kraju, na Lubelszczyźnie notowany z Puław (7).

37. *Periphyllus aceris* (L.)

Lublin, Ogród Botaniczny, 23 V 1969, na spodniej stronie liści klonu ostrolistnego (*Acer platanoides* L.) bezskrzydłe dzieworódki i larwy. Puławy, 20 V 1970, na spodniej stronie liści klonu (*A. platanoides* L.).

Gatunek jednodomny, monofag na klonie ostrolistnym (*A. platanoides* L.), latem występuje tylko w postaci diapauzujących larw. *P. aceris* (L.) w Polsce znany jest z Niziny Mazowieckiej, Wielkopolsko-Kujawskiej, Kotliny Nowotarskiej i Wyżyny Lubelskiej z okolic Puław (7).

38. *Periphyllus coracinus* (K o c h.)

Lublin, Ogród Botaniczny, 10 VI 1970, 22 VII 1970, 7 VIII 1970, na młodych pędach i ogonkach liściowych klonu ostrolistnego (*Acer platanoides* L.) uskrzydłone i bezskrzydłe dzieworódki oraz larwy, odwiedzane przez mrówki.

Gatunek jednodomny, w Polsce wykazany z Pojezierza Pomorskiego, Mazurskiego, Niziny Mazowieckiej, Wielkopolsko-Kujawskiej i Kotliny Nowotarskiej oraz na Wyżynie Lubelskiej z okolic Puław (7).

39. *Periphyllus lyropictus* (K e s s l.)

Lublin, Ogród Botaniczny, 10 VI 1970, na ogonkach i spodniej stronie liści klonu polnego (*Acer campestre* L.) bezskrzydłe dzieworódki i larwy, odwiedzane przez mrówki.

Gatunek jednodomny, monofag na klonie polnym (*A. campestre* L.). W Polsce notowany z Niziny Mazowieckiej, Wielkopolsko-Kujawskiej i Beskidu Wschodniego. Nowy dla Lubelszczyzny.

40. *Periphyllus obscurus* M a m o n t.

Lublin, Ogród Botaniczny, 10 VI 1970, na ogonkach i spodniej stronie liści klonu polnego (*Acer campestre* L.) bezskrzydłe dzieworódki i larwy, odwiedzane przez mrówki.

Gatunek jednodomny, monofag na klonie polnym (*A. campestre* L.). W Polsce notowany z Niziny Mazowieckiej, Wielkopolsko-Kujawskiej i Beskidu Wschodniego. Na Lubelszczyźnie gatunek ten nie był dotąd odnajdywany.

41. *Periphyllus testudinaceus* (FERN.)

Lublin, 22 VII 1970, na spodniej stronie liści klonu (*Acer* sp.) małe kolonie uskrzydłonych i bezskrzydłych dzieworódek oraz larw. Puławy, 22 V 1970, na spodniej stronie liści klonu jesionolistnego (*Acer negundo* L.).

Gatunek jednodomny, oligofag na klonach (*Acer* L.), w Polsce podawany lokalnie z wielu rejonów, na Lubelszczyźnie odnaleziony w okolicach Puław (7).

42. *Chaitophorus beuthani* BÖRN.

Wąwolnica (pow. Puławy), 25 VII 1966, na spodniej stronie liści wierzby wiciowej (*Salix viminalis* L.) jedna bezskrzydła dzieworódka i kilka larw. Mszyce jasnozielone o czułkach i ogonkach białawych.

Gatunek jednodomny, w Polsce znany z wielu stanowisk. Nowy dla Lubelszczyzny.

43. *Chaitophorus capreae* (MOSL.)

Puławy, 17 VI 1970, na spodniej stronie liści wierzby białej (*Salix alba* L.) bezskrzydłe dzieworódki i larwy.

Gatunek jednodomny, notowany w Polsce z wielu regionów, z Lubelszczyzny nie był wcześniej podawany.

44. *Chaitophorus leucomelas* KOCH.

Lublin, Ogród Botaniczny, 9 VII 1969, na młodych pędach topoli czarnej (*Populus nigra* L.) bezskrzydłe dzieworódki odwiedzane przez mrówki.

Gatunek jednodomny, znany niemal z całej Polski, na Lubelszczyźnie odnotowany był dotychczas tylko z Puław (7).

45. *Chaitophorus nassonovi* MORDV.

Lublin, Ogród Botaniczny, 28 VIII 1970, na młodych pędach i ogonkach liściowych topoli czarnej (*Populus nigra* L.) liczne kolonie bezskrzydłych dzieworódek i larw odwiedzanych przez mrówki.

Gatunek jednodomny, znany w Polsce z nielicznych stanowisk na Pojezierzu Pomorskim, Nizinie Mazowieckiej, Wielkopolsko-Kujawskiej i Wyżynie Lubelskiej (7).

46. *Chaitophorus populeti* (PANZ.)

Zórawie Bagno (pow. Lubartów), 29 VI 1970, na szczycie młodych pędów i spodniej stronie liści osiki (*Populus tremula* L.) bezskrzydłe i uskrzydłone dzieworódki oraz larwy. Puławy, 1 VI 1970, na osice (*P. tremula* L.), bezskrzydłe i larwy. Tereczyn (pow. Lublin), 7 VI 1970, na osice (*P. tremula* L.) uskrzydłone i larwy. Kopopnica (pow. Lublin), 25 VIII 1970, na osice (*P. tremula* L.) uskrzydłone, bezskrzydłe i larwy. Wszystkie mszyce w dużych koloniach, barwy szarobrazowej w zielone łatk, odwiedzane przez mrówki.

Gatunek jednodomny, podawany niemal z całej Polski, na Lubelszczyźnie odnaleziony został poprzednio w Puławach (7).

47. *Chaitophorus populiae* (B. ET F.)

Lublin, Ogród Botaniczny, 9 VII 1970, na młodych pędach osiki (*Populus tremu-*

la L.) bezskrzydłe dzieworódki szarobrazowej barwy z jaśniejszym odwłokiem pokrytym ciemnymi plamami, odwiedzane przez mrówki.

Gatunek jednodomny, notowany w Polsce z wielu stanowisk, na Lubelszczyźnie nie był dotąd odnaleziony.

48. *Chaitophorus salicti* (Schrk)

Tereszyn (pow. Lublin), 31 VIII 1970, na spodniej stronie liści wierzby uszatej (*Salix aurita* L.) bezskrzydłe dzieworódki i larwy odwiedzane przez mrówki.

Gatunek jednodomny, notowany z wielu rejonów naszego kraju, na Lubelszczyźnie znany z Puław (7).

49. *Chaitophorus niger* Mordv.

Lublin, Ogród Botaniczny, 20 VI 1969, na spodniej stronie liści iwy (*Salix caprea* L.) bezskrzydłe dzieworódki w małej kolonii.

Gatunek jednodomny, znany w Polsce z wielu stanowisk, z Lubelszczyzny nie był jednak dotychczas znany. H. Szelegiewicz (22) podaje ten gatunek pod nazwą *Ch. salijaponicus niger* Mordv.

50. *Chaitophorus tremulae* Koch.

Tereszyn (pow. Lublin), 12 VII 1970, na liściach osiki (*Populus tremula* L.) bezskrzydłe dzieworódki i larwy.

Gatunek jednodomny, żerujący chętnie między dwoma sklejonymi liśćmi. W Polsce podawany lokalnie z wielu stanowisk. Nowy dla Lubelszczyzny.

51. *Chaitophorus truncatus* (Hausm.)

Jastków (pow. Lublin), 23 VII 1966, na spodniej stronie liści wierzby pięciopręcikowej (*Salix pentandra* L.) małe kolonie bezskrzydłych dzieworódek barwy zielonej z ciemnymi pasami.

Gatunek jednodomny, w Polsce wykazany z Pojezierza Pomorskiego, Niziny Mazowieckiej, Wielkopolsko-Kujawskiej, Sandomierskiej i Kotliny Nowotarskiej. Nowy dla Lubelszczyzny.

52. *Chaitophorus vitellinae* (Schrk.)

Łąki n. Wieprzem (pow. Lubartów), 10 VII 1966, na spodniej stronie liści i niezdrewniałych gałązkach wierzby kruchej (*Salix fragilis* L.) bezskrzydłe dzieworódki; na wierzbie czarniawej (*S. nigricans* Sm.). Jastków (pow. Lubartów), 23 VII 1966, na wierzbie pięciopręcikowej (*S. pentandra* L.). Spiczyn (pow. Lubartów), 2 X 1966, Puławy, 17 VI 1970, na wierzbie białej (*S. alba* L.), bezskrzydłe dzieworódki i larwy. Tereszyn (pow. Lublin), 27 VIII 1970, na wierzbie kruchej (*S. fragilis* L.).

Mszyce wiosną jasnozielone, latem brązowe z jaśniejszą smugą na odwłoku, żyją w małych koloniach odwiedzanych przez mrówki. Gatunek jednodomny, znany z wielu rejonów kraju, na Lubelszczyźnie podawany poprzednio tylko z Puław (7).

53. *Pterocomma jacksoni* Theob.

Tereszyn (pow. Lublin), 31 VII 1970, na gałązkach wierzby iwy (*Salix caprea* L.) bezskrzydłe dzieworódki odwiedzane przez mrówki.

Gatunek jednodomny, znany z Pobrzeża Bałtyku, Pojezierza Pomorskiego, Mazurskiego, Niziny Mazowieckiej i Beskidu Wschodniego. Nowy dla Lubelszczyzny.

54. *Pterocomma konoi* Hori.

Lublin, Ogród Botaniczny, 23 V 1969, na gałązkach wierzby wiciowej (*Salix viminalis* L.), bezskrzydłe dzieworódki odwiedzane przez mrówki. Spiczyn (pow. Lubartów), 16 V 1966, Tereszyn (pow. Lublin), 31 VIII 1970, na wierzbie (*Salix* sp.) bezskrzydłe dzieworódki.

Gatunek jednodomny, żeruje na gałęziach i w szczelinie kory pni różnych wierzb (*Salix* L.); w Polsce znany z wielu stanowisk, na Lubelszczyźnie podawany był tylko z Góry Puławskiej (7).

55. *Pterocomma pilosum* Buckt.

Spiczyn (pow. Lubartów), 16 V 1966; Lublin, Ogród Botaniczny, 23 V 1969, w obu przypadkach na gałązkach wierzby wiciowej (*Salix viminalis* L.) bezskrzydłe dzieworódki, odwiedzane przez mrówki.

Gatunek jednodomny, znany w Polsce z nielicznych stanowisk na Pojezierzu Mazurskim, Nizinie Mazowieckiej i Wielkopolsko-Kujawskiej. Na Lubelszczyźnie nie był dotąd odnajdywany.

56. *Pterocomma salicis* (L.)

Hedwiżyn (pow. Biłgoraj), 3 VII 1966, na łożu (*Salix cinerea* L.) małe kolonie bezskrzydłych dzieworódek szarozielonej barwy. Lublin-Helenów, 23 VII 1966, na wierzbie białej (*S. alba* L.). Darki (pow. Włodawa), 28 VII 1966, na wierzbie kruchej (*S. fragilis* L.). Zemborzyce (pow. Lublin), 9 X 1966; Niemce (pow. Lubartów), 16 X 1966, w obu przypadkach na wierzbie wiciowej (*S. viminalis* L.). Lublin-Eliżówka, 26 VIII 1970, na wierzbie płaczącej (*S. elegantissima* K. Koch). Wszędzie bezskrzydłe dzieworódki, odwiedzane przez mrówki.

Gatunek jednodomny, podawany lokalnie niemal z całego kraju, na Lubelszczyźnie odnaleziony został uprzednio z Puław (7).

57. *Pterocomma steinheili* (Mordv.)

Puławy, 1 VI 1970, na zielonych gałązkach iwy (*Salix caprea* L.) uskrzydłone i bezskrzydłe dzieworódki oraz larwy: kolonie odwiedzane przez mrówki.

Gatunek jednodomny, w Polsce notowany z wielu stanowisk, nowy dla Lubelszczyzny.

58. *Plocamaphis amerinae* (Hart.)

Zemborzyce (pow. Lublin), 9 X 1966 i Lublin, Ogród Botaniczny, 7 X 1969, na zdrewniałych gałązkach wierzby wiciowej (*Salix viminalis* L.) bezskrzydłe dzieworódki żółtobrunatnej barwy, pokryte nieznacznym woskowym nalotem.

Gatunek jednodomny, podawany w kraju z Pojezierza Mazurskiego,

Niziny Mazowieckiej, Wielkopolsko-Kujawskiej i Śląska Dolnego. Nowy dla Lubelszczyzny.

59. *Hyalopterus pruni* (G e o f f.)

Lublin, 24 VI 1966, 8 VII 1966 i 15 VII 1966, na spodniej stronie liści śliwy domowej (*Prunus domestica* L.) bezskrzydłe dzieworódki i larwy. Puławy, 1 VI 1970, na śliwie (*P. domestica* L.). Szastarka (pow. Kraśnik), 12 VI 1966 i Lublin, Ogród Botaniczny, 22 V 1969, na spodniej stronie liści i młodych pędach śliwy domowej (*P. domestica* L.) uskrzydłone mszyce.

H. pruni (G e o f f.) migruje ze śliw (*Prunus* L.) na trzcinę (*Phragmites communis* Trin.), znany on jest jako szkodnik śliw (*Prunus* L.) i wektor chorób wirusowych. Pospolity w całej Polsce.

60. *Rhopalosiphum insertum* (W a l k.)

Lublin, 22 X 1966 i 4 X 1966, pojedyncze uskrzydłone na liściach jabłoni domowej (*Malus domestica* Borb.). Szastarka (pow. Kraśnik), 22 IX 1966 i Puławy, 17 VI 1970, na spodniej stronie liści i młodych pędów jabłoni (*M. domestica* Borb.). Mszyce barwy żółtozielonej, zawsze odwiedzane przez mrówki.

Gatunek ten migruje z drzew i krzewów (*Pomoidae*) na różne trawy (*Graminae*), w Polsce pospolity; na Lubelszczyźnie nie był dotąd odnawiany.

61. *Rhopalosiphum nymphaeae* (L.)

Lublin-Czechów, 14 IX 1970, na strzałce wodnej (*Sagittaria sagittifolia* L.), jedna bezskrzydła dzieworódka. Lublin, Ogród Botaniczny, 28 VIII 1970, na liściach kruszyny pospolitej (*Frangula alnus* Mill.), uskrzydłone i bezskrzydłe dzieworódki, odwiedzane przez mrówki.

Gatunek migrujący głównie ze śliw (*Prunus* sp.), na strzałkę wodną (*S. sagittifolia* L.) i inne rośliny wodne i błotne, w Polsce znany z wielu stanowisk, na Lubelszczyźnie podawany z Puław (7).

62. *Rhopalosiphum padi* (L.)

Lublin, Ogród Botaniczny, 15 V 1969, na liściach czeremchy (*Padus* sp.), uskrzydłone i bezskrzydłe dzieworódki. Łuków, 2 VIII 1970, na łodydze i liściach pomidora (*Solanum lycopersicum* L.), pojedyncze okazy łącznie z towarzyszącymi gatunkami: *Macrosiphum euphorbiae* (Thom.), *Megoura viciae* Buckt., *Sitobion avenae* (F.) i *Aphis fabae* Scop.

Gatunek różnodomny, migrujący z czeremchy (*Padus* Mill.) na trawy i sitowie, częsty prawie w całym kraju, z Lubelszczyzny wykazany z Puław (7) i okolic Lublina (15).

63. *Longiungius pyriarius* (P a s s.)

Lublin, Ogród Botaniczny, 20 VI 1969, na liściach i młodych pędach gruszy (*Pirus communis* L.) liczne uskrzydłone i bezskrzydłe dzieworódki, odwiedzane przez mrówki; liście zajęte przez mszyce, wyraźnie uszkodzone, pozawijane.

Gatunek dwudomny, migrujący z gruszy (*P. communis* L.) na różne gatunki traw (*Graminae*). *L. pyriarius* (P a s s.) w Polsce znany był

tylko z Ostrzeszowa (Nizina Wielkopolsko-Kujawska), skąd podał go Ruszkowski (12); można sądzić, że omawiany gatunek występuje w naszym kraju na wyspowych stanowiskach. Nowy dla Lubelszczyzny.

64. *Aphis acetosae* L.

Puławy, 6 VII 1970, na szczawiu polnym (*Rumex acetosella* L.), bezskrzydłe dzieworódki w dużych koloniach, odwiedzanych przez mrówki.

Gatunek jednodomny, w Polsce notowany z wielu stanowisk, na Lubelszczyźnie nie był dotąd znany.

65. *Aphis craccivora* K o c h.

Kazimierz (pow. Puławy), 2 VII 1969, Lublin-Sławinek, 7 VIII 1969. Puławy, 13 VIII 1970. Łuków, 3 IX 1970; wszędzie na spodniej stronie liści grochodrzewu (*Robinia pseudacacia* L.), uskrzydłone i bezskrzydłe dzieworódki barwy czarnej.

Gatunek jednodomny, notowany jako szkodnik upraw motylkowych i wektor chorób wirusowych; w Polsce gatunek ten wykazany był z Pojezierza Mazurskiego, Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej, Mazowieckiej, Wyżyny Małopolskiej i Lubelskiej (7).

66. *Aphis fabae* S c o p.

Lublin, Ogród Botaniczny, 23 V 1969, na szczytach pędów i liściach jaśminu wonnego (*Philadelphus coronarius* L.), uskrzydłone i bezskrzydłe dzieworódki oraz larwy, mszyce barwy czarnej; 19 VI 1969, na kasztanowcu zwyczajnym (*Aesculus hippocastanum* L.), uskrzydłone i bezskrzydłe dzieworódki; 9 VII 1969, na spodniej stronie liści jabłoni domowej (*Malus domestica* B o r b.), bezskrzydłe dzieworódki i larwy; 2 X 1969, na liściach trzmieliny zwyczajnej (*Evonymus europaea* L.), pojedyncze uskrzydłone; 10 VI 1970, na liściach *Forsythia* sp.; Lublin, cmentarz przy ul. Lipowej, 22 VII 1970, na łądydze dzięgiela leśnego (*Angelica silvestris* L.), mszyce brązowozielonej barwy; 22 VII 1970, na łądydze i pąkach kwiatowych ostu kędzierzawego (*Carduus crispus* L.), bezskrzydłe i uskrzydłone dzieworódki barwy czarnej; 22 VII 1970, na łądydze przytulii czepnej (*Galium aparine* L.), pojedyncze uskrzydłone dzieworódki — barwy ciemnozielonej; 22 VII 1970, na łądydze wrotyczu pospolitego (*Tanacetum vulgare* L.), bezskrzydłe i uskrzydłone dzieworódki oraz larwy, brązowoszare z ciemniejszym rysunkiem na odwłoku. Lublin, Ogród Saski, 9 VI 1970, na szczytach pędów i liściach jaśminu wonnego (*Ph. coronarius* L.), bezskrzydłe i uskrzydłone dzieworódki oraz larwy, liczne, barwy czarnej. Lublin-Elizówka, 26 VIII 1970, na spodniej stronie liści jabłoni domowej (*Malus domestica* B o r b.); Lublin, 23 VII 1970, na komosie (*Chenopodium* sp.), bezskrzydłe i uskrzydłone dzieworódki; 23 VII 1970, na łądydze nasturcji (*Tropaeolum* sp.), bezskrzydłe dzieworódki i larwy; 25 VII 1970, na przegorzanie kulistym (*Echinops sphaerocephalus* L.), bezskrzydłe i uskrzydłone dzieworódki barwy czarnej o jasnych odnóżach. Łuków, 28 VI 1970, z marchwi zwyczajnej (*Daucus carota* L.), bezskrzydłe i uskrzydłone dzieworódki; 28 VI 1970, na brzoгу zwinętego liścia i łądydze szczawiu (*Rumex* sp.), bezskrzydłe dzieworódki i larwy, 19 VII 1970, na łądydze i pąkach kwiatowych ostu (*Carduus* sp.) bezskrzydłe dzieworódki, 2 VIII 1970, na zewnętrznej stronie dna kwiatowego maruny bezwonnej [*Tripleurosperum inodorum* (L.) S c h u l t z - B i p.], jedna uskrzydłona dzieworódka i nie-liczne larwy. Majdan (pow. Lublin), 18 VI 1970, na łądydze ostroźnia (*Cirsium* sp.), bezskrzydłe i uskrzydłone dzieworódki; 18 VI 1970, na łądydze przytulii czepnej

(*Galium aparine* L.), pojedyncze uskrzydłone dzieworódki barwy ciemnozielonej. Puławy, 1 VI 1970, na komosie (*Chenopodium album* L.), bezskrzydłe dzieworódki i larwy; 26 VI 1970, na maku lekarskim (*Papaver somniferum* L.) i 13 VIII 1970, na jabłoni domowej (*Malus domestica* Borb.). Wzgórza Szczebrzeszyńskie (pow. Zamość), 16 V 1970, na spodniej stronie liści jabłoni (*M. domestica* Borb.). Mszyce odwiedzane przez mrówki.

Gatunek migrujący z trzmieliny (*Evonymus* L.) i kaliny (*Viburnum* L.) na rośliny zielne z rodzin: psiankowate (*Solanaceae*), komosowate (*Chenopodiaceae*), rdestowate (*Polygonaceae*), notowany jako szkodnik buraka i roślin okopowych, a także wektor licznych chorób wirusowych. Gatunek w Polsce pospolity.

67. *Aphis farinosa* Gmel.

Spiczyn (pow. Lubartów), 16 X 1966, na młodych pędach i liściach wierzby wiociowej (*Salix viminalis* L.), bezskrzydłe dzieworódki, ciemnozielone z jasnymi syfonami. Lublin, Ogród Botaniczny, 17 VI 1969, na iwie (*Salix caprea* L.).

Gatunek jednodomny, w Polsce znany z wielu stanowisk, na Lubelszczyźnie z okolic Puław (7).

68. *Aphis frangulae* Kalt.

Lublin, Ogród Botaniczny, 22 V 1969, na kruszynie (*Frangula alnus* Mill.), uskrzydłone i bezskrzydłe dzieworódki odwiedzane przez mrówki.

Gatunek migrujący z kruszyny na rośliny zielne, znany jako wektor chorób wirusowych. W Polsce podawany lokalnie z wielu rejonów. Nowy dla Lubelszczyzny.

69. *Aphis genistae* Scop.

Wandzin (pow. Lublin), 29 VI 1970, uskrzydłone i bezskrzydłe dzieworódki żerujące w bardzo licznych koloniach na pędach wierzchołkowych janowca barwierskiego (*Genista tinctoria* L.).

Gatunek jednodomny, żyjący wyłącznie na janowcu barwierskim (*G. tinctoria* L.), w Polsce *A. genistae* Scop. wykazywany z Pojezierza Mazurskiego, Niziny Mazowieckiej, Wyżyny Małopolskiej i Wyżyny Lubelskiej (7).

70. *Aphis grossulariae* Kalt.

Lublin, 8 VI 1966 i 30 VI 1966, na spodniej stronie liści porzeczki czarnej (*Ribes nigrum* L.), liczne uskrzydłone i bezskrzydłe dzieworódki oraz larwy; mszyce barwy zielonej, odwiedzane przez mrówki.

Gatunek jednodomny, żyjący na agrestie i porzeczkach. Notowany prawie z całego kraju, nie był jednak znany z Lubelszczyzny.

71. *Aphis idaei* v. d. Goot.

Tereszyn (pow. Lublin), 25 VII 1970, na malinie (*Rubus* sp.), uskrzydłone i bezskrzydłe dzieworódki powodujące zbijanie się wierzchołkowych liści.

Gatunek jednodomny, pospolity w całej Polsce, na Lubelszczyźnie

wykazywany z licznych stanowisk: Puław (7), Lublina, Krasnegostawu i Zamościa.

72. *Aphis lambersi* (Börn.)

Puławy, 10 VII 1970, u nasady łądgi i w pachwinach liści marchwi zwyczajnej (*Daucus carota* L.), uskrzydłone i bezskrzydłe dzieworódki oraz larwy. Mszyce odwiedzane przez mrówki.

Gatunek jednodomny, w Polsce wykazywany z Pojezierza Mazurskiego, Niziny Mazowieckiej, Wyżyny Małopolskiej, Niziny Sandomierskiej i Rzeszowa, nowy dla fauny Lubelszczyzny.

73. *Aphis nasturtii* Kalt.

Lublin, Ogród Botaniczny, 2 X 1969, na szakłaku (*Rhamnus cathartica* L.), uskrzydłone mszyce. Lublin, cmentarz przy ul. Unickiej, 7 VIII 1970, na nasturecji (*Trapaepolum* sp.), bezskrzydłe i uskrzydłone dzieworódki u nasady kwiatów; mszyce barwy czarnej, odwiedzane przez mrówki.

A. nasturtii Kalt. migruje z szakłaka i rzadziej z kruszyny na rośliny zielne. Gatunek pospolity w całej Polsce. Na Lubelszczyźnie notowany z Kijan (pow. Lubartów) i Pszczelej Woli (pow. Lublin) (15) oraz Puław (7).

74. *Aphis podagrariae* Schrk.

Lublin, cmentarz przy ul. Lipowej, 22 VII 1970, na zwiniętych i pomarszczonych blaszkach liściowych podagrycznika pospolitego (*Aegopodium podagraria* L.) bezskrzydłe dzieworódki i larwy. Mszyce brązowe, odwiedzane przez mrówki.

Gatunek jednodomny, w Polsce notowany z Pojezierza Pomorskiego i Mazurskiego, Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej i z Beskidu Zachodniego, nowy dla Lubelszczyzny.

75. *Aphis pomi* De Geer.

Lublin, Ogród Botaniczny, 20 VI 1969, uskrzydłone i bezskrzydłe dzieworódki żerujące na liściach i czubkach pędów jabłoni domowej (*Malus domestica* B. & B.). Lublin, Ogród Botaniczny, 14 VII 1969, na głogu jednoszyjkowym (*Crataegus monogyna* Jacq.), bezskrzydłe dzieworódki; Puławy, las, 11 VII 1970, na głogu jednoszyjkowym (*C. monogyna* Jacq.), bezskrzydłe. Lublin, Ogród Botaniczny, 10 X 1969, na irdze (*Cotoneaster* sp.), bezskrzydłe; Lublin, 22 VII 1970, na głogu jednoszyjkowym (*C. monogyna* Jacq.), bezskrzydłe i larwy. Zebrane mszyce były barwy zielonobrunatnej.

Gatunek jednodomny, znany jako szkodnik grusz i jabłoni, wektor chorób wirusowych; pospolity w całym kraju, na Lubelszczyźnie notowany z Puław (7).

76. *Aphis sambuci* (L.)

Lublin, Ogród Botaniczny, 29 V 1969, 22 VII 1970 i Puławy, sad, 4 VIII 1970, na dzikim bzie czarnym (*Sambucus nigra* L.), bezskrzydłe dzieworódki i larwy. Lublin, Ogród Botaniczny, 29 V 1969, na dziki bzie koralowym (*S. racemosa* L.), bezskrzydłe. Lublin-Sławinek, 7 VIII 1969 i Lublin, 22 VII 1960, na szczytach pędów i liściach bzu pospolitego (*Syringa vulgaris* L.) bezskrzydłe dzieworódki i larwy.

Zebrane mszyce miały barwę brunatnoczerwoną, z delikatnym niebieskim naniem.

Mszyce tego gatunku migrują z bzu na korzenie szczawiu i roślin z rodziny goździkowatych (*Caryophyllaceae*). W kraju pospolity, na Lubelszczyźnie podawany z Puław (3).

77. *Aphis schneideri* (Börn.)

Puław, sad, 17 VII 1970, na młodych pędach i liściach porzeczki czarnej (*Ribes nigrum* L.), bezskrzydłe dzieworódki i larwy. Lublin, 27 VII 1970, na porzeczce (*Ribes* sp.) larwy. Lublin, Ogród Botaniczny, na *R. nigrum* L. bezskrzydłe dzieworódki.

Gatunek jednodomny, powoduje zwijanie się liści wierzchołkowych w gniazda. Występuje w całym kraju, z Lubelszczyzny podawano go z Puław (7).

78. *Aphis sedi* Kalt.

Puław, ogród, 25 VI 1970, na rozchodniku (*Sedum* sp.) uskrzydłone dzieworódki; 26 VI 1970, na liściach i u podstawy kwiatostanów *Sedum* sp. nie uskrzydłone dzieworódki. Gatunek odwiedzany przez mrówki.

Omawiany gatunek na terenie Polski odnaleziony był na Pojezierzu Pomorskim i Mazurskim, Nizinie Wielkopolsko-Kujawskiej i Mazowieckiej oraz na Wyżynie Lubelskiej w okolicy Puław (10).

79. *Aphis solanella* Theob.

Łuków, 19 VII 1970, na oście (*Carduus* sp.) liczne kolonie osadzone na szczycie pędu, czarne; 19 VII 1970, na łopianie większym (*Arctium lappa* L.) liczne okazy ciemnozielonych mszyc żerujących na lodydze; 12 VII 1970, na pomidorze (*Solanum lycopersicum* L.) uskrzydłone i bezskrzydłe dzieworódki, osadzone pojedynczo na liściach i lodygach, zielonej barwy.

Gatunek jednodomny. Migruje z trzmieliny (*Evonymus* L.) na rośliny zielne, głównie z rodzin: *Solanaceae*, *Compositae* i *Polygonaceae*. W Polsce wykazywany z wielu stanowisk, nowy dla Lubelszczyzny.

80. *Ceruraphis eriophori* (Walk.)

Lublin, Ogród Botaniczny, 20 V 1969, na liściach kaliny koralowej (*Viburnum opulus* L.) bezskrzydłe dzieworódki, mszyce żerujące na liściach powodują ich zwijanie.

Gatunek migruje z kaliny koralowej głównie na *Carex* L., a także na kosmatkę (*Luzula* L.), wełniankę (*Eriophorium* L.) i pałkę wodną (*Typha* L.). W Polsce *C. eriophori* (Walk.) znany jest z wielu regionów; na Lubelszczyźnie znaleziony był na Roztoczu (21).

81. *Anuraphis subterranea* (Walk.)

Lublin, 7 V 1966, na liściach gruszy pospolitej (*Pirus communis* L.) pojedyncze założycielki (*fundatrices*); 30 VI 1966 i 14 V 1966, na liściach gruszy pospolitej (*P. communis* L.) liczne kolonie bezskrzydłych i uskrzydłonych dzieworódek oraz larw; mszyce czekoladowobrunatnej barwy.

Gatunek migrujący z gruszy (*Pirus* L.) na podziemne części roślin

baldaszkowatych (*Umbelliferae*). W Polsce notowany z Pojezierza Pomorskiego i Mazurskiego, Niziny Mazowieckiej i Wyżyny Małopolskiej; z Lubelszczyzny nie był wykazywany.

82. *Dysaphis crataegi* (Kalt.)

Lublin, Ogród Botaniczny, 10 X 1969 i 26 VIII 1970, na młodych pędach głogu jednoszyjkowego (*Crataegus monogyna* Jacq.) uskrzydłone i bezskrzydłe dzieworódki, odwiedzane przez mrówki.

Gatunek migrujący z głogu na rośliny baldaszkowe. Na głogu powoduje deformacje liści w postaci czerwonych wybrzuszeń blaszki liściowej. Na terenie kraju znany z wielu stanowisk, na Lubelszczyźnie podawany z Puław i Zamościa (7).

83. *Dysaphis lappae lappae* (Koch.)

Lublin, cmentarz przy ul. Unickiej, na łodydze łopianu (*Arctium* sp.) larwy oraz spasożytowane, mocno przytwierdzone do rośliny okazy mszyc. Żywe mszyce barwy czarnej, z jaśniejszymi, brązowymi ogonkami.

Gatunek jednodomny. W kraju znany z Pojezierza Mazurskiego i z Wyżyny Małopolskiej; nowy dla Lubelszczyzny.

84. *Dyhaphis pyri* (B. de F.)

Lublin, 14 VIII 1970, na zniekształconych liściach gruszy pospolitej (*Pirus communis* L.), bezskrzydłe dzieworódki i larwy.

Gatunek migrujący z gruszy na przytulię (*Galium* L.), marzanekę (*Asperula* L.) i len (*Linum* L.). W Polsce *D. pyri* (B. de F.) znany był z Pojezierza Mazurskiego, Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej i Beskidu Wschodniego, nowy dla fauny Lubelszczyzny.

85. *Dysaphis sorbi* (Kalt.)

Rezerwat Obroc (pow. Zamość), 17 V 1970, na spodniej stronie przy nasadzie liścia jarzębiny (*Sorbus aucuparia* L.) znaleziono larwy zielonej barwy.

Żerowanie *D. sorbi* (Kalt.) powoduje zwijanie się liści i zbijanie ich w luźne gniazda. Gatunek ten znany jest z wielu okolic naszego kraju, na Lubelszczyźnie podawany z Puław (7) i Łukowa (8).

86. *Brachycaudus cardui* (L.)

Puławy, 1 VI 1970, na liściach i młodych pędach śliwy domowej (*Prunus domestica* L.) bezskrzydłe dzieworódki. Puławy, 17 VI 1970, na oście nastroszonym (*Carduus acanthoides* L.) — bezskrzydłe dzieworódki. Lublin, 14 V 1966, na liściach jabłoni (*Malus domestica* B. & B.) bezskrzydłe dzieworódki i larwy w kolonii mieszanej łącznie z *B. helichrysi* (Kalt.).

Gatunek ten migruje ze śliw na różne rośliny złożone (*Compositae* L.). Znany jest on powszechnie jako szkodnik śliw i wektor chorób wirusowych. Pospolity w całej Polsce, z Lubelszczyzny wykazany tylko z Puław (7).

87. *Brychicaudus lychnidis* (L.)

Puławy, 10 VI 1970, na łodydze u nasady liścia bniec białego [*Melandrium*

album (Mill.) Garsce] bezskrzydłe dzieworódki i larwy o czarnym zabarwieniu. Kolonie tych mszyc były odwiedzane przez mrówki.

Gatunek jednodomny, w Polsce notowany z wielu stanowisk; stanowiskiem, z którego już wcześniej znany był na Lubelszczyźnie, były również Puławy (7).

88. *Brachycaudus helichrysi* (Kalt.)

Puławy, 10 VII 1970, na końcach młodych pędów słonecznika (*Helianthus annuus* L.) bezskrzydłe dzieworódki. Lublin, 14 V 1966, na jabłoni (*Malus domestica* Borb.), bezskrzydłe dzieworódki i larwy w kolonii mieszanej z *B. cardui* (L.).

Gatunek migrujący ze śliw na rośliny złożone (*Compositae* L.), znany jako wektor chorób wirusowych. W Polsce wykazany z wielu stanowisk, dla Lubelszczyzny jest on gatunkiem nowym.

89. *Brachycaudus spireae* (Oestl.)

Lublin, Ogród Botaniczny, 28 VIII 1970, na liściach tawuły bawoliny (*Spirea salicifolia* L.) uskrzydłone i jedna bezskrzydła dzieworódka.

Gatunek jednodomny, notowany jako wektor chorób wirusowych. Żerując na liściach młodych pędów powoduje ich zwijanie się. Znany z obszaru prawie całej Polski, nowy dla Lubelszczyzny.

90. *Brevicoryne brassicae* (L.)

Łuków, 12 VII 1970, na liściach kapusty warzywnej (*Brassica oleracea* L.) uskrzydłone i bezskrzydłe dzieworódki w bardzo licznych koloniach. Tereszyn (pow. Lublin), 12 VII 1970, bezskrzydłe dzieworódki i nimfy, żerujące na wewnętrznej stronie liści kapusty. Łuków, 3 IX 1970, *B. oleracea* L. — bezskrzydłe dzieworódki. Puławy, 8 IX 1970, na kapuście (*B. oleracea* L.), bezskrzydłe dzieworódki i larwy. Łuków, 2 VIII 1970, na rzodkwi świrzepie (*Raphanus raphanistrum* L.) bezskrzydłe dzieworódki i jedna uskrzydłona — między kwiatami. Mszyce zielone pokryte błękitnym woskowym nalotem, odwiedzane przez mrówki.

Gatunek jednodomny, żyjący na wielu roślinach krzyżowych (*Cruciferae*). Podawany jako wektor wielu chorób wirusowych oraz jako szkodnik kapusty. Żerujący na liściach kapusty powoduje ich odbarwienie i zwijanie. *B. brassicae* (L.) jest gatunkiem pospolitym w całej Polsce.

91. *Liosomaphis berberidis* (Kalt.)

Lublin, Ogród Botaniczny, 9 VI 1969, na liściach berberysu (*Berberis vulgaris* L.) bezskrzydłe dzieworódki i larwy. Puławy, 8 IX 1970, na liściach berberysu liczne larwy i bezskrzydłe dzieworódki.

Gatunek jednodomny. W Polsce znany z Pojezierza Mazurskiego, Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej, Mazowieckiej, Wyżyny Małopolskiej i Lubelskiej (7).

92. *Cavariella archangelicae* (Scop.)

Hedwiżyn (pow. Biłgoraj), 3 VII 1966, na wierzchołkach młodych pędów wierzby wiciowej (*Salix viminalis* L.) małe kolonie bezskrzydłych i uskrzydłonych dzieworódek; bezskrzydłe jasnozielonej barwy, zaś uskrzydłone czerwone z ciemną czworokątną plamą na odwłoku i ciemnymi syfonami.

Gatunek migrujący z *Salix* L. na rośliny baldaszkowate (*Umbelliferae*). W Polsce notowany z Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej, Mazowieckiej, Sudetów Zachodnich, Pienin i Tatr. Nowy dla fauny Lubelszczyzny.

93. *Cavariella cicutae* (Koch.)

Piaski (pow. Lublin), 28 VII 1966, na szczytach pędów wierzby wawrzynkowej (*Salix daphnoides* Vill.) zielonożółte, bezskrzydłe dzieworódki, tworzące małe kolonie.

Gatunek migrujący z wierzb (*Salix* L.) na rośliny baldaszkowe rosnące w wodzie. W kraju podawany był dotąd tylko z Pobrzeża Bałtyku i Tatr. Nowy dla Lubelszczyzny.

94. *Cavariella pastinacae* (L.)

Łąki nad Wieprzem (pow. Lubartów), 10 VII 1966, na wierzbie białej (*Salix alba* L.), bezskrzydłe dzieworódki. Lublin, Ogród Botaniczny, 10 X 1969, na wierzbie białej — bezskrzydłe dzieworódki. Michałów (pow. Włodawa), 28 VII 1966, na łożu (*S. cinerea* L.), bezskrzydłe dzieworódki. Tarnawa Duża (pow. Biłgoraj), 3 VII 1966, na wierzbie czarniawej (*S. nigricans* Sm.) i wierzbie kruchej (*S. fragilis* L.) bezskrzydłe dzieworódki i larwy. Duże Chomęciska (pow. Zamość), 3 VII 1966, na wierzbie kruchej (*S. fragilis* L.) i pięciopęcikowej (*S. pentandra* L.), bezskrzydłe dzieworódki i larwy. Zebrane mszyce były barwy żółtozielonej.

Gatunek migrujący z wierzb (*Salix* L.) na rośliny baldaszkowate (*Umbelliferae*). Podawany lokalnie z wielu regionów Polski, na Lubelszczyźnie odnaleziony poprzednio w okolicy Puław (7, 12).

95. *Cavariella theobaldi* (Gill. et Bragg)

Michałów (pow. Włodawa), 28 VII 1966, u nasady pędów wierzby kruchej (*Salix fragilis* L.), bezskrzydłe dzieworódki. Chomęciska Duże (pow. Zamość), 3 VII 1966, przy nasadzie liścia łoży (*S. cinerea* L.), bezskrzydłe, zielone dzieworódki w małych koloniach. Lublin, 22 VII 1970, na łodydze i pędzie kwiatowym barszczu zwyczajnego (*Heracleum sphondylium* L.), bardzo duża kolonia bezskrzydłych dzieworódek seledynowej barwy.

Omawiany gatunek migruje z wierzb na baldaszkowate; w Polsce znany z wielu stanowisk, nowy dla fauny Lubelszczyzny.

96. *Ovatus crataegarius* (Walk.)

Lublin, 4 X 1966 i 22 X 1966 oraz Szastarka (pow. Kraśnik), 12 X 1966, na spodniej stronie liści jabłoni domowej (*Malus domestica* Borb.) bezskrzydłe dzieworódki i larwy.

Gatunek znany z Pojezierza Mazurskiego, Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej, Dolnego Śląska i Wyżyny Lubelskiej (7).

97. *Ovatomyzus calaminthae* (Macc h.)

Lublin, 14 XII 1970, na dolnej stronie płatków kwiatu hodowanej chryzantemy (*Chrysanthemum* sp.), mszyce bezskrzydłe, jedna uskrzydłona i liczne larwy, seledynowej barwy.

O. calaminthae (Macc h.) żyje na wielu nie spokrewnionych ze so-

bą roślinach, charakteryzujących się szorstką powierzchnią liści. Gatunek ten w Polsce znany był wyłącznie z Bieszczadów (Bereżki pow. Ustrzyki Dolne), skąd podał go H. Szelągiewicz (21). Nowy dla Lubelszczyzny.

98. *Phorodon humuli* (Schrk.)

Puławy, 1 VI 1970, na śliwie domowej (*Prunus domestica* L.) bezskrzydłe dzieworódki i larwy barwy jasnozielonej z ciemnozielonymi plamami na odwłoku.

Gatunek migrujący ze śliw (*Prunus* L.) na chmiel (*Humulus lupulus* L.), znany jako szkodnik chmielu; pospolity w całym kraju.

99. *Phorodon cannabis* Pass.

Lublin-Felin, 31 VIII 1970, Konopnica (pow. Lublin), 24 VIII 1970; na konopiach (*Cannabis sativa* L.), na spodniej stronie liści bezskrzydłe dzieworódki ciemnozielonej barwy.

Gatunek jednodomny, w kraju znany z Pojezierza Mazurskiego, Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej, Puszczy Białowieskiej i Wyżyny Lubelskiej (7).

100. *Rhopalomyzus lonicerae* (Sieb.)

Lublin, Ogród Botaniczny, 23 V 1969, na spodniej stronie liści wiciokrzewu (*Lonicera* sp.) uskrzydłone dzieworódki i nimfy; blaszka liściowa zwinięta i żółto lub czerwonawo zabarwiona.

Gatunek znany z wielu regionów kraju. Na Lubelszczyźnie podawany przez Judenkę (7) z Puław.

101. *Myzodes persicae* (Sulz.)

Lublin-Sławinek, 14 IX 1970, na pąkach kwiatowych i spodniej stronie nasady blaszki liściowej tytoniu (*Nicotiana tabacum* L.), bezskrzydłe dzieworódki. Na liściu widoczne ślady żerowania w postaci zielonych, błyszczących, pozbawionych włosków plam. Mszyce barwy zgniozielonej.

Gatunek ten migruje z brzoskwini (*Persica vulgaris* Mill.) na rośliny krzyżowe i psiankowate. *M. persicae* (Sulz.) znany jest w całej Polsce, na Lubelszczyźnie z Puław (7) i z wielu obserwacji na *Solanaceae* bez podawania stanowisk (15).

102. *Myzus cerasi* (F.)

Lublin, 28 V 1966, 15 VII 1966, Szastarka (pow. Kraśnik), 12 VI 1966, 19 VI 1966; na spodniej stronie liści wiśni pospolitej (*Cerasus vulgaris* Mill.), liczne kolonie bezskrzydłych i uskrzydłonych dzieworódek oraz larw. Lublin, 8 VI 1966, Lublin, Ogród Botaniczny, 2 VI 1969, Puławy, 1 VI 1970; na spodniej stronie zwiniętych liści czereśni [*Cerasus avium* (L.) Moench], liczne okazy mszyc.

Gatunek migrujący z wiśni i czereśni na różne gatunki przytulii (*Galium* L.), pospolity w całej Polsce.

103. *Cryptomyzus ribis* (L.)

Lublin, Ogród Botaniczny, 8 VI 1966, 1 VI 1969, Puławy, 17 VI 1970; na spodniej

stronie liści i młodych pędach porzeczki czarnej (*Ribes nigrum* L.), liczne kolonie bezskrzydłych dzieworódek barwy żółtozielonej.

Omawiany gatunek uważany jest za szkodnika porzeczek (5), pospolity w całym kraju.

104. *Capitophorus hippophaes* (W a l k.)

Lublin, Ogród Botaniczny, 2 X 1969, na rokitniku (*Hippophae rhamnoides* L.) — bezskrzydłe dzieworódki; 10 X 1969, na spodniej stronie liści oliwnika (*Eleagnus angustifolia* L.), mszyce uskrzydłone i bezskrzydłe.

Gatunek znany w Polsce z Pobrzeża Bałtyku, Pojezierza Mazurskiego, Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej, Wyżyny Małopolskiej i Lubelskiej (7). Naturalny zasięg *C. hippophaes* (W a l k.) obejmuje w Polsce tylko Pobrzeże Bałtyku, w głąb kraju zawleczony wraz z rośliną żywicielską.

105. *Impatiens impatiens asiaticum* (N e v.)

Lublin, cmentarz przy ulicy Lipowej, 22 VII 1970, na szczytach młodych pędów i pąkach kwiatowych niecierpka (*Impatiens parviflora* DC.). Kolonie bardzo liczne, mszyce różnie ubarwione: jasnoczerwone, zielone, pomarańczowobrazowe; przeважаły mszyce barwy rudej.

Omawiany gatunek nie występował do niedawna w Europie Środkowej, dopiero ostatnio rozpoczął on wędrówkę na Zachód, znaleziono go już w Czechosłowacji, według ustnej informacji doc. dr hab. H. Szęlgiewicza, także i w Polsce.

106. *Hyperomyzus lactucae* (L.)

Łuków, 28 VI 1970, na szczytach młodych pędów i u nasady kwiatów mleczu (*Sonchus* sp.), bezskrzydłe dzieworódki i larwy seledynowej barwy.

Gatunek ten znany jest z wielu regionów; na Lubelszczyźnie wykazany z Puław i okolic (7).

107. *Hyperomyzus pallidus* H. R. L.

Lublin-Sławinek, 14 IX 1970, na młodych pędach i u nasady blaszki liściowej mleczu (*Sonchus arvensis* L.), mszyce barwy jasnozielonej z woskowym nalotem.

Gatunek znany w Polsce z Pojezierza Mazurskiego, Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej, Mazowieckiej, Wyżyny Małopolskiej i Pienin. Nowy dla fauny Lubelszczyzny.

108. *Microlophium evansi* (T h e o b.)

Łuków, 28 VI 1970, na liściach i szczytach pędów pokrzywy zwyczajnej (*Urtica dioica* L.), bezskrzydłe i uskrzydłone dzieworódki barwy jasnozielonej.

Gatunek jednodomny, w Polsce znany z wielu stanowisk; na Lubelszczyźnie wykazywany z Puław (7).

109. *Acyrtosiphon pisum pisum* (H a r r.)

Lublin, Ogród Botaniczny, 23 VII 1970, na zielonym strąku wyki (*Vicia* sp.), kolonie zielonych, bezskrzydłych dzieworódek i larw barwy pomarańczowej.

Gatunek jednodomny, znany jako szkodnik grochu i roślin motylkowych oraz wektor chorób wirusowych; pospolity w całej Polsce, na Lubelszczyźnie znany jest z wielu stanowisk.

110. *Corylobium avellanae* (Schrk.)

Puławy, 20 V 1970, na młodych pędach leszczyny (*Corylus avellana* L.), bezskrzydłe dzieworódki barwy jasnozielonej.

Gatunek jednodomny, w Polsce znany z wielu stanowisk, nowy dla fauny Lubelszczyzny.

111. *Macrosiphum euphorbiae* (Thom.)

Puławy, 8 IX 1970, na łodydze pomidora (*Solanum lycopersicum* L.) bezskrzydłe dzieworódki i larwy zielonej barwy. Łuków, 2 VIII 1970, na łodydze pomidora (*S. lycopersicum* L.), w kolonii mieszanej z *Rhopalosiphum padi* (L.), *Aphis fabae* Scop., *Megoura viciae* Buckt. i *Sitobion avenae* (F.).

Gatunek występujący w całej Polsce, nie był jednak dotąd znany z Lubelszczyzny.

112. *Macrosiphum funestum* (Mach.)

Łuków, 3 IX 1970, na owocujących pędach maliny fałdowanej (*Rubus plicatus* W. et N.), bezskrzydłe dzieworódki i larwy. Mszyce brązowe z zielonymi plamami na odwłoku.

Gatunek w Polsce dosyć rzadki, podawany jedynie z Beskidu Zachodniego i Pienin. Nowy dla fauny Lubelszczyzny.

113. *Macrosiphum rosae* (L.)

Lublin, Ogród Botaniczny, 9 VII 1969, 7 VIII 1970, Puławy, 26 VI 1970; na spodniej stronie liści róży (*Rosa* sp.), bezskrzydłe dzieworódki i larwy zielonej barwy. Łuków, 2 VIII 1970, 3 IX 1970; na spodniej stronie liści i wierzchołkach młodych pędów róży (*Rosa* sp.), bezskrzydłe dzieworódki i larwy. Mszyce jasnobrązowe i zielone z ciemnymi pasami na końcach czulków i odnoży. Kock nad Tyśmienicą (pow. Lubartów), 29 VI 1970, na szczytach młodych pędów świerzbownicy polnej [*Knautia arvensis* (L.) Coult.], zielonobrązowe, bezskrzydłe dzieworódki i larwy zielonej barwy. Łuków, 29 VI 1970, na łodydze i liściach pomidora (*Solanum lycopersicum* L.), pojedyncze bezskrzydłe dzieworódki i larwy.

Gatunek migrujący z róż (*Rosa* sp.) na szczeć (*Dipsacus* L.) i świerzbownicę polną [*K. arvensis* (L.) Coult.]. Szkodnik róż i wektor chorób wirusowych; *M. rosae* (L.) jest pospolity w całej Polsce.

114. *Sitobion avenae* (F.)

Łuków, 2 VIII 1970, na łodydze pomidora (*Solanum lycopersicum* L.) jedna uskrzydłona dzieworódka w kolonii mieszanej z *Macrosiphum euphorbiae* (Thom.), *Rhopalosiphum padi* (L.), *Megoura viciae* Buckt. i *Aphis fabae* Scop.

Omawiany gatunek podawany był z wielu regionów Polski, również z Lubelszczyzny (7, 12).

115. *Dactynotus cichorii* (Koch.)

Tereszyn (pow. Lublin), 13 VII 1970 i Łuków, 2 VIII 1970, na łodygach cykorii podróżnika (*Cichorium intybus* L.) liczne bezskrzydłe dzieworódki i larwy barwy

ciemnobrązowej z pomarańczowymi kropkami wydzieliny na syfonach; odwiedzane przez mrówki.

Gatunek znany z wielu stanowisk w Polsce, na Lubelszczyźnie z Puław i okolic (7).

116. *Dactynotus cirsii* (L.)

Łuków, 3 VII 1970, na pędach bliżej nie oznaczonego gatunku ostroźnia (*Cirsium* sp.) bezskrzydłe dzieworódki i larwy czarnej barwy.

Gatunek jednodomny, w kraju znany z Pojezierza Pomorskiego, Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej, Dolnego Śląska i Sudetów Zachodnich. Nowy dla Lubelszczyzny.

117. *Dactynotus hypochoeridis* H. R. L.

Łuków, 2 VIII 1970, na brodawniku jesiennym (*Leontodon autumnalis* L.), bezskrzydłe dzieworódki barwy szarobrązowej.

Gatunek ten w Polsce podawany był tylko z Pojezierza Mazurskiego, Wyżyny Małopolskiej i Beskidu Wschodniego; nowy dla fauny Lubelszczyzny.

118. *Dactynotus obscurus* (Koch.)

Łuków, 3 IX 1970, na jastrzębcu baldaszkowym (*Hieracium umbellatum* L.), bezskrzydłe dzieworódki barwy brązowej z jaśniejszym odwłokiem.

Gatunek jednodomny, w Polsce podawany z Pobrzeża Bałtyku, Pojezierza Mazurskiego i Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej. Nowy dla Lubelszczyzny.

119. *Dactynotus sonchi* (Geoff.)

Puławy, 10 VI 1970, na mleczu polnym (*Sonchus arvensis* L.), bezskrzydłe dzieworódki jasnobrązowej barwy; Łuków, 9 VIII 1970, na mleczu (*Sonchus* sp.) jasnobrązowe, bezskrzydłe dzieworódki.

Gatunek w Polsce pospolity, znany jako wektor chorób wirusowych.

120. *Dactynotus tanacetii* (L.)

Lublin, cmentarz przy ul. Lipowej, 22 VII 1970, na pierzastych liściach wrotyczu pospolitego (*Tanacetum vulgare* L.) czerwobrązowe, uskrzydłone dzieworódki i larwy.

Gatunek znany z wielu rejonów Polski, na Lubelszczyźnie z Kazimierza Dolnego i Puław (7).

121. *Dactynotus aeneus* H. R. L.

Lublin, nad Czechówką, 3 VIII 1970, na łodydze ostroźnia lancetowatego [*Cirsium lanceolatum* (L.) Scop.], duża kolonia bezskrzydłych dzieworódek i larw.

Gatunek znany w Polsce z paru nizin oraz Wyżyny Małopolskiej, nowy dla Lubelszczyzny.

122. *Dactynotus solidaginis* (F.)

Łuków, 3 IX 1970, na łodygach przy nasadzie kwiatostanów nawłoci pospolitej (*Solidago virga-aurea* L.) czarne, bezskrzydłe dzieworódki. Mszyce ciemnobrązowej barwy, odwiedzane przez mrówki.

Gatunek zamieszkujący prawdopodobnie całą Polskę, na Lubelszczyźnie odnaleziony poprzednio w okolicy Puław (7).

123. *Macrosiphoniella oblonga* (Mordv.)

Łuków, 3 IX 1970, przy nasadzie pąków kwiatowych i spodniej stronie liści hodowanych chryszantem (*Chrysanthemum* sp.), bezskrzydłe dzieworódki. Mszyce jasnozielone z ciemną smugą wzdłuż ciała i pasami po bokach, pokryte delikatnym jasnym puszkciem.

Gatunek znany w Polsce z wielu stanowisk, na Lubelszczyźnie z okolic Puław i Kazimierza Dolnego (7).

124. *Macrosiphoniella artemisiae* (B. de F.)

Łuków, 2 VIII 1970, na szczytach pędów i spodniej stronie liści bylicy pospolitej (*Artemisia vulgaris* L.) bezskrzydłe, zielone dzieworódki. Mszyce pokryte szarym woskowym nalotem.

Gatunek ten podawany był z wielu regionów Polski, nowy dla Lubelszczyzny.

125. *Metopeurum fuscoviridae* Stroyan

Lublin, cmentarz przy ul. Lipowej, 22 VII 1970, na młodych pędach i na szypułkach kwiatowych wrotyczu pospolitego (*Tanacetum vulgare* L.) i 7 VIII 1970, na pierzastych liściach wrotyczu. Mszyce brązowoszare po stronie grzbietowej i jaśniejsze, różowoszare na stronie brzusznej. Kolonie tej mszycy odwiedzane były stale przez mrówki.

Gatunek szeroko w Polsce rozprzestrzeniony, na Lubelszczyźnie znany z Końskowoli i Górnej Niwy w pow. Puławy (7).

126. *Megoura viciae* Buckt.

Łuków, 2 VIII 1970, na łodydze pomidora (*Solanum lycopersicum* L.), pojedyncze uskrzydłone dzieworódki w kolonii mieszanej z *Macrosiphum euphorbiae* (Thom.), *Rhopalosiphum padi* (L.) i *Sitobion avenae* (F.), *Aphis fabae* Scop.

Gatunek jednodomny, wykazywany jako wektor chorób wirusowych. W Polsce znany z wielu stanowisk, na Lubelszczyźnie nie był jednak wcześniej podawany.

PISMIENICTWO

1. Huculak S.: Mszyce (*Homoptera*, *Aphidoidea*) Pojezierza Mazurskiego. *Fragm. Faunist.* **12**, 207—237 (1965).
2. Huculak S.: Mszyce (*Homoptera*, *Aphidodea*) Pojezierza Mazurskiego II. *Fragm. Faunist.* **13**, 115—130 (1966).
3. Huculak S.: Materiały do fauny mszyc (*Homoptera*, *Aphidodea*) okolic Rzeszowa i Przemyśla. *Fragm. Faunist.* **13**, 231—248 (1967).
4. Huculak S.: Mszyce (*Homoptera*, *Aphidodea*) Pojezierza Mazurskiego III. *Fragm. Faunist.* **14**, 93—131 (1967).
5. Janiszewska-Cichońska E.: Mszyce (*Homoptera*, *Aphidodea*) roślin sadowniczych Polski. II. Gatunki występujące na porzeczkach i agreście. *Fragm. Faunist.* **12**, 123—142 (1965).

6. Janiszewska-Cichocka E.: Mszyce (*Homoptera, Aphidodea*) roślin sadowniczych Polski. III. Gatunki występujące na *Prunoideae*. *Fragm. Faunist.* **13**, 33—49 (1966).
7. Judenko E.: Materiały do fauny mszyc (*Aphididae*) okolicy Puław z uwzględnieniem biologii. *Pol. Pismo Entom.* **9**, 129—186 (1930); **10**, 102—118 (1931).
8. Kapuściński S.: Wyrośla (*cecidia*) rezerwatów jodłowych Jata i Topór w Nadleśnictwie Państwowym Łuków, w nawiązaniu do stosunków typologicznych. *Rozpr. IBLP (A)*, 1—86 (1936).
9. Krzywiac D.: Uzupełnienia do znajomości fauny mszyc (*Homoptera, Aphidodea*) Polski ze szczególnym uwzględnieniem Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej. *Fragm. Faunist.* **16**, 109—122 (1970).
10. Mordvilko A.: K faune i anatomii sem. *Aphididae* Privilsjskogo Kraja. *Rab. Lab. Zool. Kab. Vars. Univ.* 1—112 (1894); 113—274 (1895).
11. Mordvilko A.: Fauna Rossii i sopredelnyh stran. I (1). 1—236 (1914); I (2), 237—508 (1919).
12. Ruszkowski J. W.: Wyniki badań nad szkodliwą fauną Polski na podstawie materiałów z lat 1919—1930. *Roczn. Ochr. Roślin* **1**, 1—545 (1933).
13. Strawiński K.: O szkodnikach obserwowanych na terenie województwa łódzkiego od czerwca do grudnia 1930. *Chor. Roślin* **1**, 1—14 (1931).
14. Strawiński K.: Owady obserwowane na roślinach leczniczych w województwie lubelskim. *Ann. Univ. Mariae Curie-Skłodowska sectio E* **3**, 289—345 (1948).
15. Strawiński K.: Owady przenoszące wirusy spotykane na terenie województwa lubelskiego. *Ann. Univ. Mariae Curie-Skłodowska sectio E* **5**, 251—275 (1950).
16. Szełęgiewicz H.: Mszyce (*Homoptera, Aphidina*) okolic Bydgoszczy. *Fragm. Faunist.* **8**, 65—95 (1958).
17. Szełęgiewicz H.: Die polnischen Arten der Gattung *Chaitophorus* Koch s. lat. (*Homoptera, Aphididae*). *Ann. Zool.* **19**, 229—351 (1961).
18. Szełęgiewicz H.: Mszyce (*Homoptera, Aphidina*) okolic Bydgoszczy. II. *Fragm. Faunist.* **9**, 45—56 (1961).
19. Szełęgiewicz H.: Materiały do poznania mszyc (*Homoptera, Aphididae*) Polski I. Podrodzina *Lachninae*. *Fragm. Faunist.* **10**, 63—98 (1962).
20. Szełęgiewicz H.: Mszyce (*Homoptera, Aphidina*) okolic Bydgoszczy. III. *Fragm. Faunist.* **11**, 257—272 (1964).
21. Szełęgiewicz H.: Materiały do fauny mszyc (*Homoptera, Aphidodea*) Polski. II. *Fragm. Faunist.* **14**, 45—91 (1967).
22. Szełęgiewicz H.: Mszyce (*Aphidodea*). [w:] *Katalog fauny Polski. Część 21, z. 4*, PWN, Warszawa 1968.

РЕЗЮМЕ

В работе даны сведения о 126 видах тлей, собранных в Люблинском регионе. Найдено 48 видов новых для данной территории. Кроме размещения тлей приведены данные о биологии и о хозяин-растениях этих видов.

SUMMARY

The present paper deals with 126 aphid species collected by the authors in the Lublin Region. Of that number, 48 species have not been reported from this region until now. Besides the information about the distribution of these species, the authors also give data on their biology and host plants.